

„A TERMÉSZET” előfizetési ára melléklapjával, a „HALÁSZAT”-tal együtt: egy évre 6 korona.
Csupán a „Halászat” egy évre 3 korona.

Állattani, vadászati és halászlati folyóirat.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Szerkesztik:

DR. LENDL ADOLF

és

csikszentsimoni és ernyesi

LAKATOS KÁROLY.

Budapest, II., Donáti-utca 7.

Az ösztön határai.

Bizok a boldog halandók, akik a modern miszticizmusnak a hívei, azt fogják rá minden élő teremtményre, hogy esze van, tehát okoskodik. Szerintök az állat nem ordít, nem csipog, nem zümmög, hanem beszél; a csiga nem néma, hanem igenis beszél, de a hangja olyan elenyészően vékony, hogy mi, a mi érzékeinkkel, képtelenek vagyunk azt felfogni. A gyöngyvirág sem néma, hanem a színével, az illatával beszél; neki is vannak örömei, fájdalmai, ő is küzd az élet viszontagságai ellen s örül a boldog nyugalomnak. Ne csodálkozzunk mi a modern miszticizmus emberein. Az ő érzékeik, a fölizgatott fantázia következtében, olyan rendkívülien finomak, hogy meghallják, vagy legalább úgy rémlik nekik, a hangyák csatáiban a hadvezér hangját. Tudják, hogy mit muzsikál a hangya-zenekar az erdőben, keringőt-e, vagy valami mélabús románcot. Ha kiünn ögyelegnek a mezőn s két fecskefarkú pillangón akad meg szemük, amint az illatos szellő szárnyán játszva kergetőznek, majd lecsapnak a virágra, majd megint felszöknek és bolondos jókedvükben addig cziczáznak a fényes levegőben, míg egyszerre csak eltűnnek. Ugyan hová? A miszticizista rögtön eltalálta. A hallás érzéke ő nála annyira kifejlett, hogy meghallotta, micsoda szerelmes szavakat suttogtak egymásnak a fecskefarkú pillangók s így rájuk bukkant az orgonabokorban, amint a lombok friss árnyékában boldog szerelmi mámorban úsztak.

Máskor egy futóbogárral találkozik a kertben. Ez, amint nagy sebesen talán hazafelé iparkodott, véletle-

nül belebotlott egy cserebogárba. A veleszületett kegyetlenségével elkezd dőngetni a cserebogarat. De ez meg se moccan. Ekkor rájön, hogy voltaképen egy élettelen hullával van dolga. Kapja magát és apró ollójával megragadja áldozatát és czipelni akarja magával, de nem bírja. A cserebogár nagyobb nálánál. Erre egyet gondol, megfordul, otthagyja a cserebogarat s egyszerre csak eltűnik a fűben. Kis vártatva megint megjelen a futóbogár, de most már nem egyedül, hanem másodmagával. Megállanak a cserebogár előtt, nézik, vizsgálgatják, majd egyet böknek rajta s végre mind a ketten nekiesnek, felkapják s viszik a fészükbe. Ez már nem ösztön, mondja emberünk, hanem ész. A futóbogár hazasietett, megmondta társának, hogy micsoda nagyszerű falatra bukkant útközben. A falat nagyon nehéz, nem bírja el egymaga. Jó lesz, ha mind a ketten elmennek érte.

S tényleg az ilyen eset gondolkodóba ejti az embert. Hogyan adta tudtára a futóbogár a fészükében mit sem sejtő társának, hogy amott a nyíló cseresznyefa alatt egy élettelen cserebogár fekszik s hogy azt haza is kellene vinni, nehogy valaki onnan véletlenül elemelje. Talán csak nem szólt hozzá, hogy így meg amúgy. Bizonyosan jelekkel sem értesítette társát az útjába vetődött zsákmányról. De mégis valamiképen tudtára kellett hogy adja neki a dolgot. Hogyan, mi módon?

Ilyenkor a tudósnak is össze kell hogy szedje magát, ha rögtön válaszolni akar a kérdésre. Hát mire való az állati ösztön? Annyi bizonyos, hogy itt csupán csak ösztönről lehet szó. De az ösztön nem egyéb, mint öntudatlanul való célszerű működés. Már pedig tudnia

kellett a futóbogárnak az okát annak, hogy miért szalad a társáért. Mert ha nem tudja, nem hozza őt el magával, hogy a zsákmányt vele elcipelhesse.

Itt csupán csak az ész működhetett és nem az ösztön, fogják sokan mondani. Megengedjük. Sőt megengedjük azt is, hogy a futóbogár valami úton-módon tudtára adta társának, hogy mi történt vele útközben. Lehet, hogy olyan eszközökkel, amiket mi, a mi tökéletlen érzékszerveinkkel képtelenek vagyunk felfogni. Megengedjük továbbá, különösen a miszticizmus híveinek, hogy a gyöngyvirág suttog, az erdő meg énekel. De azt nem engedhetjük meg, hogy valaki azzal álljon elő, hogy az állat okoskodik.

A tapasztalat ugyanis arra tanít bennünket, hogy az állatot az ösztön számtalanszor cserben szokta hagyni. Ami pedig arra enged következtetni, hogy ha az állatnak esze volna, nem hagyná magát az ösztöne által rászedni.

Tény az, hogy mi megszoktuk az ösztönt valami csalhatatlan működésnek tekinteni, amely az állatot nem engedi az egyenes útról letérni, hanem csalhatatlan biztossággal vezeti a célja eléréséhez. A fecske sohasem mulasztja el, hogy az ősz beálltával vándorútra keljen. A csiga, mihelyt bekövetkezik a hideg évszak, mindig elzárja a háza nyílását téli fedővel. A nyúl télen megtalálja eledelét a kemény pánczéllá fagyott hótakaró alatt is. A galacsinhajtó bogár nem

mulasztaná el petéjét egy-egy ganajból gyúrt gombócba rakni s úgy azt a földbe ásni. A gólya tavasszal ráakad régi fészkére.

Egyébiránt ott, ahol a fajfentartásról van szó, az ösztönnek csalhatatlanul kellene működnie. A tapasztalat azonban bebizonyította, hogy vannak azért mégis olyan esetek, amikor az ösztön e tekintetben cserbenhagyja az állatot. A Stapelia nevű növény rothadt húshoz hasonló kellemetlen szagot áraszt. Tudvalevőleg a kék dongó-légy (Musca vomitoria) petéit rothadófélben levő anyagokba szokta rakni, hogy ivadékai kikelés esetén rögtön a szükséges táplálékhoz jussanak. A szobanforgó légy azonban vakon hódol a szaglász érzékének s ennek a körülménynek köszönheti, hogy igen sokszor tévedésbe esik. Améltékül tehát, hogy az ösztöne a működése czélszerűtlenségére figyelmeztetné őt, rászáll a rothadt hús szagát terjesztő virágra és belelakja petéit. Azután önelégülten száll tovább, abban a biztos reményben ringatva magát, hogy utódairól kellőképpen gondoskodott. Még jobban csalódik e tekintetben a házilégy, midőn a petéit tubákba rakja s így ivadékait a biztos veszedelemnek teszi ki.

Hasonlóképen ülteti fel az állatot az ösztön, amikor táplálék után néz. Nem egyszer tapasztaltuk, hogy pillangók, méhek művirágokban keresték a nektárt. Egy francia természettudós pedig azt írja, hogy látott méheket, amiket rikitó színű aktiniák ejtettek tévedésbe. A tenger vizéből kinyúló czifra állatot a méh virágnak nézte, rászállott és a kegyetlen állat nyomban elnyelte és megemészttette.

Azt hinné az ember, hogy a háza készítésénél nem hagyja cserben az állatot az ösztön. Pedig e tekintetben is tudunk olyan példákat, amelyek épen az ellenkezőre vallanak. Egy természettudós ugyanis kivett a gubójából egy hernyót, mely a szövással a hatodik

Vízivadászat a Kis-Balatonon.

Avadász-sport eme legélvezetesebb alakja nem sokáig nyújt már örömet a természetbarátnak. Állóvizeink fogyanak. Mocsarainkat, ingoványainkat elsöpri a modern kultúra s bár helyükön a ringó kalászosok talán jólétet hoznak a magyarnak, e nemes sport kedvelői sajnálattal látják a vizek tünedezését. Pár évtized még s az akkor uralgó Nimródok csak leírásainkban fogják élvezhetni a vízivadászat hímes képét. Hasonlójából nekik már nem fog jutni.

Eltűnnek a Duna-Tisza nagy kiterjedésű mocsarai; kiszárad a Hanság, felszántják az „Ecsedi láp”-okat s a

sürgő-forgó százféle madárfaj tovarepül minden szépségével, minden költészetével; a vadásznak, ki ma a szárazföldi vadászat után vizekre szállhat és ott is úzheti kedvtelését, igazán csak a szárazföld marad meg.

De nem! A Balatonnak nyugaton húzódo kiömlései megmaradnak mindig. Védi azokat az emberek nagyobb érdeke.

Erdekesen megmagyarázta ezt nekem a zalavári halász, aki csónakomat hajtotta a kis Balatonon: Nem uram, ezt le nem csapolják! Ha ezt a vizet el akarják vezetni, úgy le kell szállítani a Balaton tükrét, hogy a somogyi fürdők mellől úgy eltakarodik a Balaton, hogy annak sírva nézhetnek utána.

Mondásának hitelül nagyot taszított a csónakon. Dédapja is úr volt a vizeken s ő nyugodtan hajtja majd le fejét, mert unokája bizton lép ősei örökébe.

Igen! Itt a Kis-Balatonon ezután is úzhatnak a szép tollú vízimadarakat. Biztos kézzel hajtja a csónakot a kisbalatoni halász! De azért, ha kifáradtan a partra érnek, a vérszínű, jóízű halpaprikás mellett szebb múlttól mesél neki a vizek embere. Meg az is lehetséges, hogy addigra szép vízimadaraink megsokalják a zaklatást és más hazában keresnek állandó otthont, hol több a víz, terítettebb az asztal és — kevesebb a mérnök!

Egy szép augusztusi reggel, derengő szürkületkor állott meg kocsink a zalavári Kis-Balaton ingó nádasa mellett. A hajnali köd erősen ülte meg a mélyedéseket, szürke vizű tavakat rajzolva szemünk elé, melyekben a százféle madár halászni látszott. A lehető legjobbkor érkezünk, minden madár éjjeli pihenőhelyén volt még. Szótlanul pakolunk le a kocsirol s adjuk át holminkat a reánk vára-

stádiumig jutott volt és egy másik gubóba tette, amely csupán a harmadik stádiumig volt szöve. Meglepetten vette észre később a tudós, hogy a szegény hernyó a harmadik, negyedik és ötödik stádiumot újból végigszötte. De azután kivett egy másik hernyót a gubójából, amely alig a harmadik stádiumban volt és egy olyan gubóba tette, amelynek a hernyója a hatodik stádiumot szötte. A hernyó nem vette észre a kedvező állapotot, amelybe véletlenül belesöpöpent, hanem tovább folytatta a szövést, még pedig onnan, ahol az előbbi gubóban elhagyta volt, ugyanis a harmadik stádiumtól, úgy, hogy a csaknem bevégzett munkát még egyszer teljesítette.

Egy igen furcsa esetről tesz említést egy angol természettudós, amit egy bizonyos darázs-fajon észlelt. Ez ugyanis akként gondoskodik az ivadékaikról, hogy elhullott rovarokat, leginkább legyeket czipel a fészkebe. Akadt azonban a darázsnak a legyek, nevezetesen a *Miltogrammák* között egy bosszúállója. Ez meg a petéit a darázs fészkebe rakja. A légy ugyanis meglesi a pillanatot, midőn a darázs áldozatát a fészkebe czipeli. Ekkor nagy óvatosan befurakodik a darázs-fészkekbe, megragadja a darázs által bezipelt apró hullát és belerakja petéit.

Mindamellet, hogy a darázs láthatólag nem valami szívesen tűri a legyet s jóllehet, nálánál sokkal nagyobb és erősebb, azért mégis elszívleli jelenlétét és nem bántja, habár tudja, hogy a légy álcái megfosztják majd saját ivadékaikat a tápláléktól. Sőt mi több, ha a légy álcái kibújnak a petéből, a darázs nem dobja ki, hanem még eteti is őket, amíg teljesen ki nem fejlődnek.

E darázs homokkal szokta befödni a háza nyílását, úgy, hogy az ember képtelen megkülönböztetni a közvetlen környezetétől. De a darázs azért mégis

ráakad a fészkeire, valahányszor visszatér hozzá. De ha eltávolítják onnan a homokot, úgy, hogy a fészkek az álcákkal együtt észrevehetővé lesz, a darázs a kétségbeeséstől azt sem tudja, hányadán van és nem képes felismerni a saját ivadékaikat.

A természettudós még egy kísérletet tett egy más darázsfajjal. A darázs tudvalevőleg mezei tücsökkel táplálkozik, amit egyébiránt csápjainál fogva czipel a fészkebe. A tudós elkapta a darázstól áldozatát, levágta csápjait s így megcsönkítva a darázs fészke elé állította a tücsköt. A darázs csakhamar megjelent, de tüstént nagy zavarba esett, nem tudta, miként ragadja meg a tücsköt, amelynek csápjai hiányoztak és kétségbeesetten szállt el.

A tudós a kísérletezést tovább folytatta. Midőn a darázs ellátta táplálékkal a fészket és belerakta petéjét s épen azon volt, hogy elzárja a fészket, a tudós elúzte onnan és kivette belőle a zsákmányt, a petével együtt. A darázs rövid idő múlva visszatért és mindjárt elkezdte a fészke nyílását zárni, mindamellet, hogy észre kellett vennie, hogy a petéjét elvitték belőle.

Mi rendesen a méhecskét szoktuk a legokosabb állatnak tekinteni és fölötte bámuljuk az ő ritka ügyességét, amelylyel a lakását szokta építeni. De azért a méhet is cserben hagyja néha az ösztöne. Láttak már olyan méhet is, amely hibásan építette a sejtjét, amit társai természetesen tüstént szétromboltak. Van olyan méh, amely czementből készíti a sejteteket. A sejtfalak emelkedéséhez képest hordja a mézet is a sejtbe. Midőn a méh egy réteggel megtoldotta a sejtet, elszáll, hogy mézet hozzon belé. Azután visszatér, a sejtfalet megint egy réteggel magasabbra építi s mézet rak belé. Ezt a munkát a méh addig folytatja felváltva, amíg teljesen el nem készült a sejt s amíg az színgig meg nem telt. Ha a sejt elkészült, kapja

kozó halászsoknak. Begázolunk csónakunkig, mely száraz sással van megrakva!

A csónak orrán elkészítjük ülőhelyünket, letakarjuk bő köpenyünkkel, végigfektetjük a jó kétésovűt lábainkhoz s odakészítjük nyitott szájjal a tölténynyel telt vadásztarisznyát. A vízben gázoló halász nagyot lök a csónakon, azután hátul belelép maga is s a következő perczen már a nádasok tömkelegében bujkál csónakunk. Mindig csodálkoztam ez emberek helyismeretén. Az avatatlan szem nem lát itt utat s a halász szeme e helyeken keresztil-kasulí vonuló utakat lát, melyeken a legnagyobb biztonsággal vezet az apró csónakot. Maga a csónak nem akad meg sehol, de az orrán ülő vadász ugyancsak ügyeljen, hogy a lehajló nádszálak, melyekről eső gyanánt hull a reggeli harmat, el ne sodorják patent darabjait. Nyugodtan ültem helyemen, tapasztalásból tudva, hogy míg tisztásra nem érünk, hiába kapkodok puskám után, azt itt nem használhatom; közben-közben megállunk s ilyenkor mindketten figyelünk a körülöttünk immár ébredező természetre! A szárcsa már megkezdte hajnali halászatát! Nagyot loccsan a víz, amint mélyre bukik s hogy nem hiába, elégedett sívítással jelzi. Megpillantva a csónakot, futva menekül, magával csalva egész családját. Most egész sereg vizimadár kél szárnyra, fülsiketítő koncertet csapva fenn a légben.

A közelben vadkacsák sárogása hallik. A vadászláz elfogja csónakosomat is és erős kézzel feszíti hosszú póznáját a vízfenekre s a következő perczen csónakunk orra kibukkant a nádrengetegből.

Egy pillanat — s megnyílt előttem a Kis-Balaton egy kis részének sajátos képe, egy messze-messze elterülő tükör, melyet pirosra festettek a feltűnő nap első sugarai.

A tükör itt-ott szinte feketéllett az úszkáló szárcsák tömegétől.

A vízinövények ott szigeteket szöttek a víz tükrére, melyet ezernyi vizimadár tartott elfoglalva. A szövedéken gyökeret vert fűzfa száraz ágán épen szemlét tartott szörnyű reggeli étvágyának lecsillapítóin egy korgó gyomrú halászsas, mely bennünket megpillantva, kérdőleg tekintett reánk.

Megállást és hallgatást intettem csónakosomnak s nyitott szemekkel élveztem a szép természeti képet. De a következő perczen felébredt vadászszenvedélyem egyaránt elfogott engem és csónakosomat és csendesesen siklottunk tova. A nádas lehajló ágai által eléggé fedve kezdtük meg vadászutunkat a tükör szélein.

A figyelő madársereg csakhamar szárnyra kelt, kivéve a nehézkes szárcsákat, melyek gyorsan loholtak a víz hátán a nádas felé. A fejem felett minden irányban húzó madarakra emberem nem engedett löni, mert még pihenő vadkacsákra vélt bukkanni a nádas öbleiben. Szót fogadtam s ő zajtalanul tolt előre a csónakot. A vizek tapasztalt embere nem csalódott. Az első öbölbe amint bepillantottam, száz meg száz kacsá élénk mozgása fódrozta a víz tükrét, — két szerencsés lövéssel 5 darabot ejtettem zsákmányul.

A nagy csapat sárogva szállt tova, míg az apró tollakkal borított víz színét zsákmányom vére festette pirosra. Az első zsákmányom 2 *tőkés kacsá* (*Anas boschas*), 1 *kis csörgő réczé* (*Anas crecca*) és 2 *kendermagos kacsá* (*Anas strepera*) volt.

Mondanom sem kell, hogy vadjaim szemlélése olaj volt vadászszenvedélyem tüzeire. Izgatottan ösztökéltem em-

magát a méh, vakolatot készít s azzal fődí be a sejt nyílását. Egy természettudós felhasználva a méh távollétét, letört egy darabocskát a sejtfedőből. A visszatérő méh fogta magát és újra betapasztotta a nyílást, kijavítva a megrongált fedőt. Ugyanezt tette a méhecske, midőn a sejtfalet törték el neki. Egyszer azonban a sejt alsó részét lyukasztotta át a természettudós. A sejtbe hordott méz természetesen kifolyt. Mindamellett, hogy a méhnek észre kellett vennie a méz eltűnését, nem gondolt arra, hogy a sejtjén támadt lyukat elzárja, hanem felváltva hordta a vakolatot, meg a mézet is, amely természetesen kifolyt a sejt alsó nyílásán. De miután az is feltehető, hogy a méh nem vette észre, hogy a sejtjét valaki megrongálta, a természettudós még egy kísérletet tett. Ennél fogva egy alig megkezdett sejtet szemelt ki, amelyben még nagyon kevés volt a méz. Ezen a sejten a tudós aránylag nagy lyukat csinált, úgy, hogy a méh rögtön észrevehette. S tényleg nagyon meglepte a visszatérő méhet a történt változás. Félve közeledett hozzá, majd megtapogatta csápjaival, sőt egyet lökött rajta, de azért még sem tömte be a lyukat, hanem egyre-másra hordta belé a mézet. Csaknem egy álló napig szakadatlanul dolgozott s midőn úgy vélte, hogy elegendő mézet hordott a sejtjébe, belerakta a petéjét s azután nagy gonddal befődte. A szegény azt hitte, hogy híven teljesítette anyai kötelességét, pedig csalódott. Ime tehát az ösztön cserbenhagyta az állatot, de azért az ész nem lépett közbe, hogy elvégezze azt, amit az ösztön elmulasztott.

Nevezetesen a méhecskék arról is, hogy ha útközben egyikük nagymennyiségű gyűjtőanyagra bukkan, nyomban, mintegy értesítve a dolgról, nagyobb számban jelennek meg, hogy gazdag zsákmányukat elvihessék. Arról van szó tehát, hogy a méhek felismerik-e

maguk a helyet, vagy csupán csak szerencsés felfedezőjüket követik?

Lubbock megadja erre a választ. Ő ugyanis egy mézzel telt poharat tett egy asztalra a szobájában, nem messze az ablaktól. Hatvan verőfényes óra után egyetlen egy méh sem közelítette meg a poharat. Erre a méheséből hozott elő egyet, amely éppen ki akart bujni a kaptárból. A méhet elvitte a szobájába, amely mintegy százötven méternyi távolságra feküdt a kaptártól, és megetette őt mézzel, aminek láthatólag a méh nagyon megörült. Néhány pillanat múlva azonban a méh szép nyugodtan elröpült, de nem tért többé vissza. Annál kevésbé jelentek meg a társai. A rákövetkező reggelen ugyanazt a kísérletet tette, de a méhek bizony nem igen akartak tudomást venni a közelfekvő mézről.

Láttuk továbbá, hogy a méhet az irányérzéke is cserben szokta hagyni. Egy természettudós tíz méhet szedett elő és hátukat egy-egy fehér pontocskával látta el. Beletette őket egy zacskóba és félkilométernyi távolságra vitte. Itt a zacskót jól megforgatta a levegőben és az ellenkező irányban három kilométernyi távolságra vitte őket. Itt eleresztette a méheket. Az első méh egy negyed óra múlva ért haza, néhány órával később még kettő követte ezt.

Más alkalommal negyvenkilenc méhhez tette ugyanezt a kísérletet. Az első méh tizenöt perc alatt érkezett vissza, másfélóra alatt tizenöten követték őt s öt óra múlva még hatan, úgy hogy negyvenkilenc helyett összesen csak tizenheten jutottak haza.

A méhekkel együtt rendszeren a hangyákat szokták emlegetni. Őket is nagyon okos állatoknak tartják. De azért ám őket is sokszor cserben hagyja az ösztönük. Darwin többször azt észlelte, hogy bizonyos hangyák üres bábhéjakat nagy és hiába való fáradsággal, mesz-

beremet a haladásra. De ő ugyan nem engedett magának parancsolni, itt ő az úr, gondolá s nagyot ivott összehajlított kalapjával a tó kristálytisztá vizéből.

A lövés zajára fölröppent száz meg száz madár lassan kezdett elülni, mire az öreg halász is jónak látta megindítani mozgékony járművét. Majd minden öböl szaporítá csónakunk tartalmát. Szárcsára nem engedett lőni, azokat megtaláljuk akkor is, mikor a kacsák elülnek a nádasba.

Ma is bámulom a halász higgadságát, megfigyeléseinek alaposságát. Ismerte a tó minden zegét-zugát s az abban megfordulni szokott minden állatot. Az egyik öböl előtt erősebb töltést ajánl. Szót fogadok s ő egy lődításra az öböl széléhez löki a csónakot. Van riadalom az öböl lakói között.

A szárcsák hanyathomlok rohannak a nádasba. A vadkacsaereg éktelen sáporággal jelzi ijedségét. Lövés nélkül szállnak el, de nem úgy az öböl sarkából felszálló vadludak, melyek közül egy idősebb gunár a következő perczben nagy csobbanással esik vissza a vízre. Öröömöm leírhatatlan s jóleső érzéssel fogadom halászszerencsekívánatát. Jó itókával, pogácsával és szivarral kínálom s ő többé nem hallgatag. Hosszadalmasan beszéli el az átélt vadászat és halászatokat s viszonzásúl hűséges hallgatóra lelt már bennem.

Csónakunk lassú méltósággal kerülgeti a nádas szélét s majd minden lövésem új vaddal szaporítja a csónakunk derekába rakott zsákmányt. Ma is büszke vagyok reá, hogy jó puskásnak mondott; igaz, hogy az érdemből sietett kivenni a maga részét. „De már uram, azért csak az lő az én csónakomon, akivel én lövök“ s azután azt magyarázta, hogy csónakának észre nem vehető mozdításával akkor tereli félre a

lövést, amikor akarja. Elhittem neki s újabb kínálatással igyekeztem meghálálni jóindulatát.

Az egyik öbölnél bosszankodva mutatja gyűlölt halásztársának, a vidrának járt útját. Egy hete, hogy lesi s elhiszem, hogy nem nyugodott addig, míg nyakon nem csipte.

A következő hosszúkás öbölben meg a feldühösödött halász keserves kitörésének voltam fültanuja. Az orvhalászok négy szépen elkészített vejszéjére akadt. Sorjába feljárta őket s a zsákmányt (2 hatalmas csuka és 3 süllő) a csónakba hányta. A vejsze leszűrt pálcáját a víz színén hagyta. Nevén nevezte a vejszék tulajdonosait. Midőn figyelmettem azok haragjára, önérzettel vetette oda: „Nem szólnak uram azok nekem!“

A nap már jó nagy utat tett meg az égen, mikor minden további csónakázást feleslegesnek jelentve, kifelé tartott. A húzás véget ért. A vizek nemesebb vadjai elültek a sűrű nádasba, a tó sima tükrét a szárcsák ezrei lepték el, melyek ily nemes zsákmány mellett többé nem vonzóttak, de meg halászszerencsém egy távoli ingoványon nemesebb vadat, „vad pókát“ ígért.

Sokszor hallottam valóban e madarat emlegetni; mindig kíváncsi voltam, hogy mit ért a komáromi, galamboki, zalavári stb. ember a vad póka elnevezés alatt s megvalóltam, égtem a vágytól, vajha kíváncsiságom kielégítést lelne. Vagy egy órai csónakázás után hatalmas, vén fűzfa mellett csúszik félig szárazra csónakunk. Kiszállunk a partra s fedve a vén fűz törzsétől, lessük a jó szerencsét.

Félórai várakozás után, mely alatt ugyancsak megtánczoltattak a balatonparti szúnyogok, öregem a távolban feltűnő madárseregire figyelmeztetett. „Jönnék a vad pókák“,

szire elhordanak a fészküktől, majd fákra vagy egyéb távoleső helyekre czipelve őket. A tudós fogta magát egyszer, elvette a hangyától a bábhéjat és visszatette a fészke elé. De a legközelebb arra siető hangyák felkapták és megint elvitték.

Bizony az okos kis hangyák is felülnek gyakrabban az ösztönüknek. Néha gubacsot czipel a fészkebe, abban a hitben, hogy dióra tett szert. Máskor meg gyöngyszemekkel hordták teli fészküket, amiket a tudós odahintett a fészkek köré.

A zoologia magasabb skáláján lévő állatokkal is megesik gyakran, hogy az ösztön rászedi őket. Egy ausztráliai papagáj, mely szabad állapotban az Eucalyptus virágjával táplálkozik, midőn rabságba jutott és egy festett Eucalyptus virágot állítottak elébe, nagy mohón nekiesett, mert azt hitte, hogy az valódi volt*. A kakuk is, midőn két tojást rak egy fészkebe, azzal a biztos meggyőződéssel teszi, hogy a kikelt madárfiók közül az egyik okvetlenül kidobja a másikat.

Az emlősök között is nagy számban vannak olyanok, amelyeket cserben szokott hagyni az ösztön. Így a norvégországi lemming vándorlásai alkalmával többször nekimegy a tengernek; vagy hogy ezrekre megy azoknak a száma, amelyek hasonló esetekben a habok között elpusztulnak. Az ösztön tévedéseinek tulajdonítandó az a körülmény is, hogy Dél-Afrikában az emlősök nagy területeket bebarangolnak, jóllehet tudják, hogy ilyenkor rendszeren veszélynek teszik ki magukat. A cziczkány, amely egyébiránt a kiáltása által árulja el magát, ha feléje közelednek, még hangosabban sikoltoz.

* Ismerünk valakit, aki kígyót festett s a kész kép mellé oda tette az élőt és két festőművész közül öt lépésnyiről egyik sem találta el, melyik az állat s melyik a kép!

közelednek, de én nem birom felismerni a varjúnagyságú, széles szárnyú madarakat. Közelebb jönnek. Sűrű tollazatukon megtörik a napfény. Előre nyújtott nyakukról erősen figyelő fej s azon hosszú, íves csőr nyúlik le. Kilépek rejtékemből. A madársereg nyílsebesen csap felfelé, de már késő, pattanik a puská s a következő pillanatban egy pompás hím *ibisz*-szel lép ki halászsom a nádasból, ahová esett.

Örömömből mi sem hiányzott. 19 vadkacsa, 2 kanalas gém; 1 fekete gólya, 4 vízi sneff, 7 szárcsa, 2 törpe gém, 1 vadlúd, 1 ibisz, 2 csuka és 3 süllő volt a vadász-zsákmány.

No meg az a felfedezés, hogy nálunk *vad pókának* nevezik az egyiptomiak szent madarát, az ibiszt. (Ezt az adatot talán felhasználhatják jeles ornithologusaink.)

Ilyen volt a vízivadászat a Kis-Balaton zalavári részében 1899-ben; hogy milyen lesz a 20-ik században, azt lássák utódaink.

Dr. Agh Géza.

Az ösztön néha a legvégzetesebb tévedésbe ejti az állatot. Látjuk, midőn ez a saját ivadékait is felfalja. A vadállatok között többször előfordul ez az eset. Azonban hasonló kegyetlenségekre a mi háziállataink is rávetemednek. A mi sertésünkkel többször megesik, hogy ilyesmire vetemedik. A kutya sem különb e tekintetben; vele is megesik, hogy elpusztítja néha az egész ivadékát. Néha az ösztön épen akkor hagyja cserben az állatot, mikor a legnagyobb életveszélyben forog. Többször láttuk, hogy az égő akolból megmentett juhok megint csak nekirohantak a tűznek, az égő istállóba hatoltak és elpusztultak.

Furcsa játékot űz továbbá az ösztön azokkal az állatokkal, amelyek eredetileg ellenséges lábón éltek, de egyszerre csak jóbarátokká lesznek, mert az ösztönük véletlenül összehozta őket. Így pl. alig hinné el valaki, hogy a macska, meg a patkány jó barátságban éltek volna valamikor. Pedig az úgy volt. A macskának öt fia lett, amelyekből hármat azonnal elvett a tudós. Másnap a tudós azon vette magát észre, hogy a macska elidegenített fiait három fiatal patkánnyal pótolta, amiket a még meglevő két fiával együtt szoptatott. Néhány nap múlva elvették tőle a másik két macskát is, amiket nyomban ugyancsak két patkánnyal pótol és megsoptatott, mintha a saját fiai lettek volna. A kis patkányok is jól érezték magukat a nevelőanyjuk társaságában. Egész nap játszottak, incselkedtek vele. Ami pedig legfuresább a dologban: a rászédett macska kitünő patkányfogó macska hírében állott.

A fentebb elősorolt példákban láthatjuk tehát, hogy az állati ösztönnek is megvannak a maga határai. Eddig és ne tovább. Ott, ahol az ösztön csütörtököt mond, ott az állat tehetetlenné válik és nem képes többé magán segíteni.

Az ész, amelynek ilyenkor résen kellene állania,

Szent-Ivány.

Egy kisebb városban nagy eseményt képez, ha két pompás négyes fogat jártat; össze is sereglett a kíváncsi vasárnapi publikum és mi mosolyogva ültünk fel és repültünk tova. Egy órai kellemes kocsizás után megérkeztünk Szent-Iványra, hol gróf Zichy Jenőnek, ki ezúttal egy kis társaságot hitt vendégszerető házához, kedves kastélya van.

Évek óta nem voltam itt; milyen gyönyörű lett azóta a park. A remek tujafa-sorokban órákig lehet járkálni. Minden fa, bokor mennyire megnőtt, szép lett és a gróf, aki maga is kitünő botanikus, úgy ismeri és dédelgeti azokat, hisz mind saját ültetése; mikor átvette a birtokot, alig volt fa, lomb a kastély körül. És most egy kis édent képez. Ha egy faág átcsap és a szomszéd fenyőt gátolja fejlődésében, rögtön előveszi fegyverét és lelövi az alkalmatlan ágat, bármily magasan is legyen.

Elmentünk megnézni a „kis fáczánokat“. Micsoda kedves látvány! Olyan büszkén sétálnak a bolonddá tett pulyka- és tyúkmacák apróik között, mintha csak sajátjaik lennének. Csak úgy nyüzsögnek, mint egy mozgó földdarab, az apró fáczánok. Vagy 400 van együtt; nem bírtam megállani, hogy fel ne vegyek közülök egyet. Itt a tenyészde, ahonnan később kijutnak az erdőbe, mignem a vadász fegyverére kerülnek.

A „téli házban“ fák vannak beállítva a fáczánoknak, kárpótlásul az elvesztett aranyzsabadságért. És miután szegények igen vergődnek, azért ki van bérelve a lakásuk, nehogy összetörjék

hogyan az egyenes útjáról letért állatot ismét visszate-
relje, bizony nem mutatkozik. De hát miért? Lehet,
hogyan rövid idő múltával megtudjuk. A természettudo-
mányokat manapság már annyira felkarolták, amnyi a
lelkés művelője, hogy majd csak akad a sok közül egy,
akinek majd sikerül fellelni az állatban az embert.

Gauss Viktor.

Egynémely rovarról.

Csak gondtalan gyermekész, mely a látszatnak szűk
látköréből nem tud kiemelkedni még; a könnyelmű ember,
kit csak a pillanat kellemes vagy kellemetlen behatása
tart lefogva; a fiatal leány, kinek szíve csak a szép iránt
fogékony s minden olyantól irtóztatva fordul el, mit az isteni
kéz neki nem tetsző mezbe öltöztetett — és a tudatlan embe-
rek szoktak zúgolódni a teremtés egynémely alkotása el-
len, melynek hivatását felfogni nem bírván, azt egyszerűen
fölsőlegesnek tartják.

Hányszor hallottam különben okos embereket is, kik
felvetették a kérdést: vajjon mire való Isten teremtményei
közül a czápa, mely csak rettegésére szolgál úgy a tenger
lakóinak, mint az embernek?

Nos, uraim, önök bizonyára ismerik a heringet, sőt
egy-kettőt minden évben el is fogyasztanak belőle. Tud-
ják önök, mi az a hering? Látták önök már a rajt, amely
Szent János éjjelén a tenger színén megindul, millió és
millió hering, szorosán egymáshoz simulva, mint eleven
szigeteket, szárazföldeket, kis világrészeket, melyeket még a ha-
jók sem bírnak áttörni?

Ez az időszak a heringek szerelmének időszaka,
amely vajmi súlyos következményekkel járna a földre, a
tengerre s azoknak minden lakóira, ha a természet örök
rendje nem gondoskodnék az egyensúly helyreállításáról.

Egy heringnek 35—40,000 tojása van! Roppant sza-
poraság, melylyel megközelítőleg sincsen arányban az a

24—25 millió métermázsa évi fogyasztás, amely Európára
esik. E csekély fogyasztás mellett a hering pár év múlva
úgy elrepné a tengert, hogy abban nem maradna víz!*

Segít azonban az embernek az egyensúlyt helyreállí-
tani a tőkegadóc, mely halfaj kiválólag heringgel és szardel-
lával táplálkozik; azonban maga a gadóc is még oly sza-
pora, hogy elárasztással fenyegetné a vizeket, ha nem
sietne segélyére az embernek a tok s egyéb, kevésbbé
szapora halfaj annak fogyasztásában; és hogy ezek fenye-
getőleg el ne szaporodjanak: arról gondoskodik a természet
szép evője, a czápa, amely csak egy-két eleven fiat szül
évenként, de falánkságában és éhségében néha még azokat
is elpusztítja!

Igy áll ez a rend a rovarokra nézve is, amelyek a
szárazföldet őrzik meg az ember számára.

Tekintsünk csak figyelemmel körül az erdő fái kö-
zött s vegyük kissé élesebben szemügyre a mindannyiunk
által nagyon jól ismert szilfát és azt fogjuk találni, hogy
egy 12 éves szil egy év alatt 164.500 magot terem s ha
mi sem gátolná, úgy ez a mag másik 12 év alatt 26.960
millió szilfát teremne.** Megjegyzem, hogy ez a számítás
nem a fa virágaira, hanem a megszámlált gyümölcsökre
van alapítva.

Mi lenne a földből pár évtized alatt ezen fanem el-
szaporodása által, mely ma már csak a legszegényebb fa-
vidéken tenyész, de rövid idő alatt az egész szárazföldet
elborítaná? Mit tenne az ember, az állat, a többi növény-
zet, mely ma a földből él?

Meg lenne zavarva a természet egész rendje; sűrű
erdő borítana mindent, kihalna az egyéb növényzet, majd
a növényevő állatok, melyek nem érnék el a fák koronáit;
kihálnának a ragadozók a kihalt táplálék során, kihalna a
madársereg énekes világa, mert nem lenne rovar; igen,
rovar, hiszen voltaképen a végpontból indul ki okoskodá-
sunk, ez a kis homályos kép a földről, mely azon esetben
állna elő, ha a fák fejei ma megszünnének létezni.

* J. Michelet „La meere”.
** Schrank számításai.

magukat. A „bagoly” is ijedten vonul vissza emberi hangok hallá-
tára; meredten néz maga elé sárga, rút szemével, melyekről
még az iskolában tanultam, hogy „Szegény bagoly nappal vak”
stb. Annál nyájásabban jön élénk azonban a hatalmas „szibé-
riai farkas” vasrácsa mögött; nem szeretném megpróbálni ba-
rátságát.

A „medve-pár” is megjelenik, sziklaodujokból kiezammog-
nak fürdésre és várják az adományt, mert már tudják, hogy
uruk ennélkül nem látogatja meg őket. Előbbi lakójának, „Sa-
munak”, egy hatalmas példánynak a bőre ott díszleg a magas-
lakai kastély folyosóján; évek előtt nemesak urának kezét
marta meg, ki majdnem áldozatul esett ezen kedveskedésének,
hanem szaturnoskodott, bocsait szépen felfalta és ezért kellett
bűnhődnie.

Roppant sok vadgalamb van, csak úgy búgnak már haj-
nalban és egész a kastély közelében röpködnek. Künn a mé-
nesben szép lovak csoportját látjuk; összefutnak vagy sorba
állva néznek az idegenek felé.

Legérdekesebb azonban a „cserkészés”, hova kocsi-
indulunk ki. Mindig szerettem az erdőt az ő mélységes csend-
jével, órákig el tudnék benne barangolni. Az úttörő napsugár
csak úgy betéved a sűrűségbe, madarak rebbennek tova, vagy
„magtörő” kopogtat, különben csend van és annak is kell lenni,
a zajos hölgyeket nem szeretik a vadász urak és igazuk is
van. Csendesen haladunk, még a kocsis kerek se zörren, el-
fogja a süppedő talaj; kémlelő szemekkel lesik a vadászok, hol
tűnik elő a vad.

Ott az őz! — bak? suta? ez a sutgó kérdés, — az utób-

binak megkegyelmeznek. Okos szemével perozekig felénk néz,
olyan mozdulatlanul áll, mintha nem is lenne élő állat. A nap-
sugár éri, oly szépen van megvilágítva, jól megnézhetjük, (le
is fényképeztük); láteső nem kell. Egyszerre megdondolja ma-
gát és graciózus ugrásokkal tovairamodik. Ismét egy másik; ez
már óvatosabb, ézi a veszélyt, gyorsan eltűnik. Tovább me-
gyünk s a búzaföld szélén megállunk. Szinte kőmikusan, egy-
szerre két fül, majd egy fej emelkedik ki a búzatengerből; az őz áll
ott, a bak; majdnem farkasszem néz a fegyverrel. De jaj neked!
Felugrik, eldördül a fegyver — s az állat eltűnik. Utána iramodunk,
mert újra felugrik, bár sebezve van szegény pára és még jó
messzire csalja a vadászokat; mi már csak látesővel nézzük
azt a hajszát, amint elibe kerülnek és végre is zsákmá-
nyul esik. Most már ki van elégitve a vadász-ambiczió, a többi
állat nyugodt lehet. Pedig még számtalant láttunk utunkban. A
másik erdőségekben nagyon kedves vadászlak áll: a „Dekeny”.
Sok víg órát látott ez is. Régi, érdekes bútorral van berendezve.
Egy magaslatról piros tetejével messze kilátszik, míg verandá-
járól kedves kilátást nyújt az erdőségen túli környékre.

A nap biborszínben nyugvóra száll, apró fehér felhős-
kék úsznak még az égen, az erdő sötétedik s mi újra a kas-
télyba térünk. Az oszlopos tornáczon összejön a társaság egy
kis parthie-ra, van még kedv, hisz nem volt olyan nagy a fá-
radtság.

A tágas előcsarnokban nézegetjük a sok érdekes ki-
tömött vadat; szép gyűjtemény az itten. Ritka szárnyasok, faj-
dok, arany-, ezüst-fácánok, vízimadarak, a magasban sas ke-
ring kis nyúllal karmaiban.

Bölcs kéz szórta őket fajonként, családonként, külön-külön küldetéssel a földön szertesét s kimért, nagyobb vagy kisebb szaporasággal vannak megáldva, hogy pusztításuk is a teremtés rendjének legyen megfelelő, esetleges túlszaporaságuk ellen pedig fogyasztóik működjenek, az énekes madarak, a megkívánt arányban fentartván a csodálatraméltó egyensúlyt.

A száz éves fenyőerdő betölté hivatását mint erdő, de az életosztón további tengésre készítetné, talán még más ötven, vagy tán száz évig is és haszon nélkül foglalná el a helyét.

Segít tehát a természet: elküldi hernyóinak seregét, mely a fák tüit lerágja s a nedvképződés nem levén raktározást a tülevelekben, túltelíti magát a testet, a fa és kérge közé szivárog s elválasztja azokat egymástól. Felhasználja ezt a kedvező alkalmat a rovarok egy másik serege s befűrődik a kérgen át az eleven húsba és azt emésztve, a máris beteg fát halálos agóniába ejti, mely rohamosan segíti elő a véget, mert a rovarok sokasága a betegség nagyságával arányosan nő s később más, kisebb fajta rovarok által, de sokkal nagyobb mennyiségben váltatik fel, melyek azután porrá, televényfölddé örlik azt.

De ekkoron már új, zsenge erdősarjadék árnyékolja be a sirt, melyen azonban az anya korántsem pihen, hanem táplálván mint talaj az ifjú fát, maga is újra él abban.

Mert hiszen minden halálnak nyomában új élet fakad s még az emberi ajkon kilehelt utolsó sóhaj szénsavát is, ha ma nem, holnap fogja fel egy fészlő virágbimbó, vagy más egyéb, ami szénsavtáplálékra szorul.

Hogy tovább fejlődhessék az élet, azért következik be a halál minden szerves lénynél, úgy az embernél, mint az erdő fáinál s mert önhalálát öntudatosan vajmi kevés élő okozza, azért rendeli azt felsőbb hatalom, reá bocsájtván a halál miazmáit rovarok, baczillusok s egyebek alakjában.

S maga a rovar, ha betöltötte hivatását, túlszaporodása ellen más rovarsereg s a madarak működnek közre már akkor, midőn még hernyó alakjában lepi el a fát. Ha pe-

dig már báb alakjában a föld alá bújtak, jön a vadkan, a varjú s kikaparja, kitúrja őket önásta sírjukból s a felémésztésre szánt részt kérérlhetetlenül elpusztítja.

Azoknak a sorsa sem kedvezőbb, melyek a fa kérge alatt báboznak, mert azokat a harkály, a czinege kopogtatja ki onnan; ha pedig már mint kifejldött állatok ülnek ki a kéregre, akkor a zöld, a vörös harkály, s a varjú legelkeseredettebb pusztítóik.

Egész raja a madárseregnek vonul az olyan vidékre, ahol a rovarok túlságosan elszaporodnak; de elvonulnak ismét, ha a túlszaporodott részt megsemmisítették.

Ennyire bölcsen tartja fenn a természet az egyensúlyt. S midőn ezt a bölcs egyensúlyt barbár kezekkel igyekszik feldűlni az ember, még ő emel panaszt annak rendje ellen!

A vadkant lepuskázza, nem annyira a táplálék szűksége, mint inkább vadászszenvedélyének kielégítése végett; szarkát, varjút ellenségnek tekint s különféle érvekkel indokoltan, örökös háborút visel az erdő és mező minden madara ellen — sőt teljesen hatalmába ejti magát a fát s az erdőt.

A rovarokat azonban sokkal kisebb teremtményeknek nézi, semhogy figyelmére méltatná működésüket; sokkal rejtettebbnek találja zugaikat, semhogy azoknak bizonyos mértékben való pusztítását hasznot hajtó cselekménynek tekintené; hagyja tehát szaporodni őket — s ha soknak találja számukat: a természet beosztását helyteleníti érte.

Pedig aki megfosztotta az erdő uralmától az állatvilágot, annak magának kellene abban a háztartást tovább folytatnia helyette. Elősegíteni a természet működését; a vén, vagy egymást növéjükben háborító fákat irtani; az óralánczra függesztett vadkan-agyarakat, — melyek az erdő földjét szántották, vagy termékenyítő tegyék a lehullott mag kikelésére, — keze munkájával, ásóval, kapával helyettesíteni, vagy pedig meghajolni a viszony előtt, amelyben minden ami él, egymáshoz áll s céljainkat örök rendjével csak látszólag akadályozza, de valójában elősegíti.

K. Ö.

Itt farkas viesorítja félelmetes fogait, melyet a magaslaki „atriumból“ löttek, olyan közel jutott a lakhoz. Ketyegő láb-as óra, fegyverek és agancsok díszítik a falakat. Csak nemrég küldtek Szt.-Iványról a „Lendl-laboratóriumba“ egy igen érdekes madárfajt, „Grus virgo“, mely darufaj nemesak nálunk, de egész Európában nagy ritkaság, hazája a közép-ázsiai sivatag és Dél-Afrika.

Máskor a csobogó szökőkút medencéjénél hűsölünk és hallgatjuk a gróf elbeszéléseit. Mennyi érdekeset hallottunk már ázsiai tanulmányútról és még mindig nem eleget. Hisz olyan élvezetesen, ritka emlékezőtehetséggel beszél nagy útiélményeiről, melyeket talán leírásaiban sem fogunk olvasni.

A kastély termeiben szemléljük az érdekes drága tárgyakat, hisz minden lakosztály meg van tömve műtárgyakkal. Elődjének megkezdett munkáját, a „gyűjtést“ ugyancsak gyarapítja a gróf. Minden világrészből összehordott kincseit rendezí a budapesti múzeumában, mit a nagyközönség is élvezhet már a tél folyamán. Ezenkívül mennyit ajándékozott már különféle czélokra.

A tágas könyvtárban a menyezetig futnak az osztályok, meg rakva régi és új könyvekkel; tudósok ugyancsak buvárokodhatnak itt hét számra. És mégis akadt régebben látogatói között, ki bár napokig élvezte a gróf vendégszeretetét és látta e nagy könyvhalmazt, mégis azt merete írni egy cikkében, hogy Zichy Jenő is csak olyan, mint a többi mánás, „könyvre nem sokat ad“. Ez azután rút dolog volt! Nagy földgömb, nürnbergi láda, albumok, éreztámpa és mindenhol ritka munkák, meg ajánlattal ellátott könyvek vannak összehalmozva.

Ezenkívül a legújabb szellemi termékeket megtaláljuk itt.

Valóban, nagy tudással bír a gróf, mert minden dologról, amiről beszél, még a könyv lapján a számot is előre megmondva bebizonyítja. Érdekes a Zichy-czímeres szalon; az egész berendezése ügyes kézzel himezett szép munka. Itt egy gyönyörű életnagyságú festmény Zichy Edmund gróftól ifjú korában ábrázolja.

Különben számtalan értékes festmény díszíti e falakat. Mészöly Gézának egy óriási képén van megörökítve egy régebbi szent-iváni vadásztársaság, tóparton, szép tájjal. A másik oldalon balatoni táj, így tovább, Telepy, Spányi, Margitay, Paczka és híres külföldi művészek képei, a régi és új iskolából.

A vendégszobák is megrakva festményekkel, honi szövészettel, Árvából faragványokkal. Nem hiába „ipar-gróf“ ő, — meg is felel nevének, mert a honi ipart ugyancsak pártolja.

Ott áll még Milán király arcképe, mit hű gróf barátjának ajánl. Sokat időzött itt is a fejedelem; a ház ura gondoskodott vidám vadászatokról; napokig együtt volt az úri társaság és tapasztalták, hogy a király milyen szeretetreméltó volt mindenkihez. Elmúlt, elmúlt. A kruzodoli zárdában pihen ő már, míg hű barátjának mindig elborul a szeme, ha róla beszél.

A kastély közelében a 40 méter magas víztorony örként állott, ebben van a gépezet és rezervoár. Tetejéről pedig el látni az egész megyébe, a távoli heglánczra, Csóka, Nadapra; alant a park, kastély, gazdasági lakok, akár egy skatulyából szedett játékszerek tűnnek fel.

És újra előállanak a fogatok. Nemsokára feltűnnek „ős koronázási városunk“ tornyai és mi kedvesen eltöltött napok emlékével térünk vissza.

Vértessyné Makfalvy Gizella.

VADÁSZAT.

Az ölyv táplálkozási viszonyairól.

(Adat a vadászat állattanához.)

Gyakrabban előforduló orvmadarainknak egyik legérdekesebb alakja a *közönséges mezei ölyv*, melylyel őszi és téli mezei vadászataink alkalmával oly gyakran van alkalmunk találkozni s amely mindannyiszor magára vonja figyelmünket lassú, ütemes röptével és vércseszerű lebegésével, mikor megáll, függ a tarlók felett, avagy áthúz csendesen, tempós szárnymozgásokkal, préda után kutatva, mire csodálatos modorban rézsút irányban csap be. Ettől a többi fajok inkább csak külsejükre, mint természetükre különböznek. Valamennyien a lustaság valódi mintaképeinek mondhatók, melyek bevont nyakkal gubbasztva és látszólag részvétlenül minden iránt, ami körülöttük történik, képesek egy zombékön, határvölgyön, kútágason, avagy kazal tetejében, általában valamely messzi kimagasló ponton órák hosszáig elüldögélni. Ha föl kell repülniök, ezt kelletlenül teszik s csakhamar ismét leszállnak, dacára annak, hogy képesek könnyen, kitartóan repülni. Általában kimért, komoly és csöndes magaviseletű, emellett azonban rendkívüli körültekintő óvatosságú és fürkésződő természetű állatok, mint ezt egyrészt rendeltetésük, a természet háztartásában kijelölt szerepkörük talán szükségessé is teszi a „létért való küzdelem“-nél. A villámszárnyú sólymokkal párhuzamba téve, „e fölséges madarak mellett úgy tűnnek fel, mint munkában eldurvult napszámos a lángész mellett“, vagy ha a sasokat a madárvilág arisztokratáinak, a héjákát a rablók képmásainak és a varjakat madárrendőröknek tartjuk, úgy az ölyvek bizonyára a népelemet képviselik a madarak társadalmában. Szokásuk csak annyit tenni, mennyi létük fentartására elkerülhetetlenül szükséges; túl a renden azonban egy talpalatnyit sem terjeszkednek. S ez igazán szerencse még a vadászra nézve, mert tényleg az ölyvet nem lehet vérszomjossal s talán ebből kifolyó telhetetlenséggel vádolni. Mint minden ölyv-faj, a közönséges mezei ölyv is zsákmányát többnyire magasabb helyről lesi s órák hosszat elgubbaszt egy és ugyanazon helyen. Mozdulatlansága azonban csak álarcz, mert szemével ekközben annál nagyobb tevékenységet fejt ki s a leshely közelében levő térséget folytonosan éles, átható tekintettel vizsgálja s amint mozdul valami, azonnal kész a támadással. Ha ültében nem kedvez neki a vadász-szerencse, repülésre veszi a dolgot s erősen fürkésződik mindenfelé zsákmány után, itt is, ott is megállva, libegve verdeső szárnyakkal a tarlók felett, vadászó vérese módjára. Ha kószálása közben sebhedt vadra talál, például fáczánra, nyúlra, vagy szárnyalt fogolyra (mely utóbbi megpillantva őt, azonnal fut előle, ahogy csak tud), ez esetben röptével együtt támadási módját is módosítja. Kezdetben csak libeg áldozata felett és nem csap le rá mindjárt; azonban a menekülni igyekvő vad megmozdultával az ő tevékenységi érzete is felébred s megindul a vad felett — helyzetét minduntalan változtatva, a szerint t. i., amint a menekvő állat mozog, vagy amely irányban az menekülni akar. Ekközben majd lejjebb, majd feljebb csap, kisebb és nagyobb köröket vág, mintha a terepviszonyokat tanulmányozná és fejét a támadás leg-sikeresebb módjának megállapításán törné; és e cseljáték tartama alatt folytonosan halad mégis a vad felett. Egyszer azután felhasználván egy kedvező pillanatot, a szokottnál magasabb pontra emelkedik föl s itt egy kisebb kört vágva s a leírt kör középpontjából kiindulva, oly sebességgel csad le áldozatára, hogy a sebesség miatt alig lehet őt tekintettel követni. — Ezek után rátérve madarunk életműködési viszonyainak tüzetesebb tárgyalására, elsőbben is hirhedt „egérpusztító“ (?) tulajdonságáról kell néhány szót ejtenem. Ugyanis általában azt tartják, hogy ez a madár a mezei egerek nagyszámú pusztítása folytán a mező- és erdőgaz-

daság szempontjából a leghasznosabb madarak közé sorolandó! En ezt az állítást kétségbe vonni kényteleníttem, mert nemcsak a szakférfiak és tapasztalt hivatásos vadászok, de saját megfigyeléseim alapján is állíthatom, hogy az ölyv vajmi keveset egerész, sőt csakis akkor fanyalodik rá e keserves munkára, ha *vadszegény* vidékre vetődve, jobb falatot nem szerezhet, vagy ellenkezőleg annyi egér van, hogy a szó szoros értelmében minden rög mozog tőlük, tehát igen kényelmes, majd minden fáradság nélkül való jágerozásra adnak alkalmat. Ekként és nem másként állván a dolog az ölyvek híres egerész tulajdonságával, elég csodálatos és érthetetlen mégis, hogy e lomhának és tehetetleneknek állított madarakat (a *hőölyvet* is ideértve) theoretikus érvelések alapján az elfogultak oly abszolute hasznos (!) egérvadászokká avatták, melyek (szerintük) a viláért sem tennének semmi kárt, csak hasznot, mindig csak hasznot s mint ilyenek, valóságos szentek ők! Hogy a fönti híres teoriát illetőleg a gyermekes képzelgés mily badarságokat képes kisütni, annak illusztrálására mutatóul ide iktatok néhány passzust. *Brehm Alfréd* volt az, aki fölállította bámulatos elméletét az ölyvek (és varjak!) hasznosságáról. Szerinte a közönséges ölyv napi fogyasztási szükséglete 30 drb egérre rüg, ami egy év alatt 10,950 darab egérnek — s egy pár ölyvet és két fiokot véve számításba (ez utóbbiakat csak 8 havi idővel), együtt 36,600 darab egérnek pusztulását jelentené. *Blasius* azt állítja, hogy száznál több ölyvet vizsgálván meg, a gyomrukban egérnél *egyebet nem talált* (ugyancsak erős hit kell hozzá) s azon következtetésre jó, hogy egyetlen ölyv-

példány naponta 10—12, sőt 30—32, évente pedig legkevesebb 3, sőt 6000 (egy ölyvcsalád tehát 50,000!) egeret pusztít el. *Gloger* hasonló furcsa állításokkal áll elő, ki annak bebizonyítására, hogy csakugyan ártatlanok az ölyvek a vadállományra nézve, illetőleg hogy mennyire hasznosak a mezőgazdáknak mint hasonlíthatlan egérpusztítók, nem röstelt egész halmaz értekezést összeírni különféle szaklapokban, annélkül természetesen, hogy oktatása fogott volna a vadászokon, kiknek a ragadozók veszte és a hasznos vad gyarapodása s nem a szürke teoriák alkalmazása képezi egyik fő életcélját... *Martin*, a berlini múzeum praeparátora, szintén azzal hozakodik elő, hogy számos ölyvet eddelének megvizsgálása czéljából bonczolván, a gyomrukban egérnél egyebet nem talált (hiszi a kánya!) stb. Hogy az ölyv egeret is fog, azt magam is láttam és bonczolás útján meggyőződtem róla, ámde ez csak akkor történik, ha annak szerzése semmi fáradsággal nem jár, szóval, ha könnyű szerrel hozzáférközhetik, illetőleg inkább csak szorultságból, ha más nincs, adja rá magát a macska mesterségére, de mint mondám, csak akkor, ha az nem kerül valami túlságos fáradságába, például kazalok, boglyák körül, vagy pedig elhordott gabonaasztatok, széna- és szalmaboglyák helyén, hol a takarítás után a hajléktalanul maradt rácsálók elkényszeredve, ide-oda futkosnak; azonképen egérvész idején, mely jelenség túlnedves őszykón az Alföldön gyakran fel szokott lépni, amidőn is az apróbb rácsálók valami döglesztő nyavalya által lepeitvén meg s többnyire egytől-egyig eltetvesedve, lyukakból — talán a menekülési ösztön által is hajtva — előjönnek s féldöglött állapotban kint mászkálnak, igen könnyen megkaparítható prédául kínálkoznak. Már most egy ily alkalommal magát jól telezabált s esetleg bonczkés alá került ölyvet alapúl véve, illetve a benne talált egérhalmazról ítélve azt következtetni, hogy minden egyes e fajú madár naponta 10—12, sőt 30 drb s így egy család évente 50,000 darab egeret, gözüt emésztene el, kissé merész dolog, olyan, melyet a józan ész el nem fogadhat. Tudja a gazda, az erdész és minden vadászember, hogy az egerek s egyéb rácsáló állatok kora tavasztól késő őszyig nagyobb részét a földeken, lyukakban tanyáznak, oly helyeken, hol életfeltelüknek megfelelően gabonaneműek, magvas vetemények, bokros növények stb. találatnak s napközben biztos búvhelyüket ritkán és csak rövidke időre hagyják el, minthogy fajlagos szokásukhoz képest az éj képezi tevékenységük idejét. *Mikor fogja tehát az ölyv a maga 30 darab egerét?* Talán azokat keríti meg, melyek nappalonta előbújnak? Ha azok *egészségesek*, kötve hiszem! A semmiesetre se kiváló mozgékonyaságú ölyvek a hihetetlenül fürge s emellett a lyuk szájától alig pár arasznyi távolságra motoszkáló állatkákat még csak meg se közelíthetik. Avagy talán a levegőből csap le rájuk sikerrel az ölyv? No, az meg épen absolute lehetetlen, mert mire rézsút irányban meglehetősen lassan lecsapó s magát a mozgó árnyékával is többször, mint nem, eláruló ölyv a rendkívül szemes és fürge állatkákhoz férközhetnek, már azok rég földszáncaik közé menekültek. *Dictum-factum*, sehogy sem lehet kitalálni, mily módon jut hozzá az ölyv a maga 30 darab egeréhez napjában?! De hogy ennek a nagymennyiségű egérfogyasztási teoriának az abszurditását minél világosabban bebizonyítsam, egy gondolkozó vadász számításai alapján matematikai segédeszközök igénybevételével is szükségesnek találok azt a következőkben kimutatni: Az állítatik ugyanis, hogy az ölyv napi fogyasztási szükséglete 30 drb egerre rüg, ami egy év alatt 10,950 egernek felel meg. Már most egy pár ölyvet s két fiókot véve számításba s csak 8 hónapi idővel: együtt felemésztene tehát 36,600 drb egeret (persze papiroson). Ezt az időt azonban helyesbíteni kell, mert az ölyv nem tölti nálunk az egész évet (a téliek nagyobb részét délszaki és észak-táji vendégek), csak épen 10 hónapot s a két fiók is csak 7 havi idővel számítható. Ez alapon és figyelemmel arra, hogy a mezei ölyv mellett másnemű egérkedvelő és pusztító állataink is vannak és hogy az egyes ragadozók hasznos vagy ártalmas volta felől lehető hű tájékozást nyerjünk,

1000 hektár terület alapúl vétele mellett a következő táblázatban egybehasonlító kimutatást közlök a különféle ragadozók egérfogyasztásáról:

Terület	A ragadozók megnevezése	A ragadozó darabszáma			A területen tartózkodik			Elpusztított egeret			
		örög	fiók	összesen	örög	fiók	összesen	naponta	az egész idő alatt		
										hónapon át	
Földterület = 1000 hektár	Mezei ölyv	1 pár	2	2	4	10	7	17	30	31080	
	Vérese	1	2	4	6	8	4	12	5	4860	
	Fülesbagoly	1	2	2	4	12	7	19	10	14600	
	Vadmacska	2	4	6	10	12	7	19	3	10950	
	Róka	1	2	4	6	12	7	19	1	15860	
	Nyest	1	2	3	5	12	7	19	5	6860	
	Hermelin	1	2	4	6	12	6	18	5	6714	
	Apró menyét	2	4	8	12	12	6	18	3	8796	
	Maeska, holló, varjú, szarka										10280
						Összesen:					110000
					A faj fenntartásához ezeken kívül még körülbelül felvehetünk 50% egeret, mint megmaradót, amelyből fele nőstény s ezek 5—6 fiókéval					50000	
					Összesen:					160000	

Egy hektárra tehát jutna 160 drb egér.

Az 1000 hektár művelési ágak szerint így oszlanék meg: szántóföld 250 hekt., rét 250 hekt., legelő 250 hekt. és erdő 250 hektár. Tegyük most fel, hogy ennek a birtoknak a tulajdonosa vagy gondozója szenvedélyes vadász, aki nem túri, hogy birtokán valamely — a mezőgazdaságra esetleg bár hasznos — dűvad is egyáltalán előforduljon és a baglyok kivételével mindent kímélet nélkül elpusztít. A három bagoly-család évenként 25550 drb egeret fogyaszt el, bárha ez is kérdésesnek tűnik fel, mivel olykor-olykor egy-egy madarat ók is, az erdei baglyok meg pláne egy-egy frissen vetett fiányulát is bizony szívesen vesznek; ezek szerint tehát még 134,450 drb egér maradna meg s miután azok sem a réten, sem az erdőben és legelőn táplálékot nem találnak, így kénytelenek a 250 hektárnyi gabonaföldekre nyomulni, melyekre így hektáronként 537·8 egér esik. Vajjon ezek után megmarad-e még valami ezeken a földeken? Vajjon előfordult-e ilyen eset valahol? Bár ezen a területen sem az egérvők száma, sem azok napi szükséglete távolról sincs túlmagasán előirányozva, a végösszeg mégis iszonyú nagy, miért is abból csak 1/4 részt veszek; azért azonban az 1000 hektár teljesen be volna fásítva és egy 80 évi forda után letarolása készen állana 12·5 hektárnyi terület, mely terület, mint az sok helyen szokás, leperzselve, fenyőmaggal rögtön beültethető volna. Most az egerek összegéből, vagyis 40,000 darabból a bagoly-családokra is visszahagyok 25,550 drbot; miután azonban a visszamaradó 14,450 drbnak az erdőben úgy sem volna mit enni, így a bevetett földekre volnának kénytelenek nyomulni s vajjon ott mi maradna akkor? Lehetne-e ily körülmények közt facsemetéket nevelni? De hát ez mind csak hipotézis, mert a hogy egy róka-család sem eszik meg 15,860 drb egeret évenként, úgy egy mezei ölyv-család sem fogyaszt el itt-léte alatt 31,080 darabot. Ezeket a számadatokat különben csak az állat- és madárvédő-egyesületeknek s a fent nevezett tudós uraknak köszönhetjük, a valóságban más-kép áll a dolog. Az ölyv a vonuló madarak között tavasszal legkorábban érkezik s őszszel legkésőbbben vonul el s a közbeeső téli idő olykor olyan rövidnek tűnik neki, hogy bizony télire is itt marad. Most már kérdem, miből él ez a madár, miután november hótól kezdve az egész vidék méter magasságú hóleppel van fedve, ahol alig-alig látni a friss hóban egy-egy egér nyomát? Vajjon most békákból él-e s honnan szedi őket?

Lakatos Károly.

(Folytatása következik.)

Az idej agancskiállítás okt. 20-dikán fog megnyílni a Royal szállodában és 25-dikéig marad nyitva; a részvételre szolgáló bejelentő lapokat a napokban küldi szét a rendező bizottság. A vadász-

közönség tájékoztatására megemlítjük, hogy a kiállításban való részvételért semmiféle külön díjat nem kell fizetni s hogy abban minden tisztességes magyar vadász részt vehet — olyan trófeával, amely a f. évben szereztetett. A kiállítandó tárgyak, a katalógusnak idején való összeállíthatására való tekintetből, f. évi október hó 15-ig a „Vadászlap” szerkesztőjéhez beküldendők.

közönség tájékoztatására megemlítjük, hogy a kiállításban való részvételért semmiféle külön díjat nem kell fizetni s hogy abban minden tisztességes magyar vadász részt vehet — olyan trófeával, amely a f. évben szereztetett. A kiállítandó tárgyak, a katalógusnak idején való összeállíthatására való tekintetből, f. évi október hó 15-ig a „Vadászlap” szerkesztőjéhez beküldendők.

Nagysurányi orsz. vizslaverseny.

1901. évi szeptember 1-én és 2-án.

Az O. M. E. E. nagyszámú és illusztris társaság jelenlétében tartotta meg ezidei országos vizslaversenyeit.

A versenyek díszét és fényét leghathatósabbban emelte azon körülmény, hogy *József Ágost* Ő cs. és kir. Fensége, az egyesület magas védnöke is megjelent, nagy figyelemmel kísérvén a versenyeket és mint igaz vadász, kiváló szakértelmet tanúsított.

Sajnos, két kitűnő eb tüdőgyulladásban megbetegedett és pedig *Gromon Dezső* elnök „Alter Schwede”-je és *Fónagy József* „Kisasszony of Kaladey”-je, ezek visszavonattak, míg a duplatét mellett nevezett angol setter „Boy” a vadászversenyt fölényrel nyerte meg.

1. Kölyökverseny angol vizslák részére:

I. *Fónagy* „Miss Betty Oliza-Nuremberg” angol setter szukája.

II. *Hanvay* „Treff of Búr-Szt.-György” pointer kanja.

III. *Fónagy* „Dori” pointer kanja.

IV. „Dodo” pointerje.

K. f. m. *Fónagy* „Lord of Nuremberg” angol setter kanja.

2. Kölyökverseny kontinentális vizslák részére.

I. *Buzzi* G. F. „Parach-Corvinus” rövidszőrű német kanja.

3. Vadászverseny (mezei használati) kontinentális vizslák részére:

I. *Buzzi* G. F. „Parach”-ja.

II. *Kleissl* Ernő „Treff-Forts-Frankfurt” rövidszőrű n. kanja.

IV. *Fónagy* Józsefné „Treff-Romanz” rövidszőrű n. kanja.

4. Vadászverseny angol vizslák részére:

I. *Fónagy* „Boy” angol setter kanja.

II. *Hanvay* „Treff of Búr-Szt.-György.”

III. *Fónagy* „Lively” pointer kanja.

IV. „Dóri”-ja.

K. f. m. *Fónagy* „Dodo”-ja.

A versenyről elkésett angol setter „Gora” tulajdonosa és vezetője *Vépy-Vogronits* Ödön főhadnagy a versenybíró-ság engedelmével minősítésre indult és I. díj minősítést nyert.

A főhercegi és a surányi vadásztársaság tiszteletdíját, remek ezüst billikomot, *Fónagy* József, az elnöki díjat, egy arany Patek-órát, *Buzzi* Géza nyerte el.

A szemle-szépségverseny eredménye a következő:

1. Pointerek:

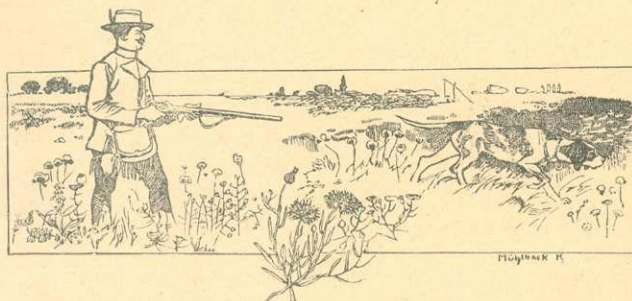
I. Lyvely, II. Kisasszony és Dóri, III. Dodó.

2. Angol setterek:

I. Lord-Nuremberg, II. Miss Betty, Gora és Boy.

3. Német vizslák:

I. Parach-C., II. Alter Schwede, III. Treff-Forts-Frankfurt, IV. Treff-Romanz, F. m. Harras.

AGARÁSZAT.

A Bács-Bodrogmegyei Agarász-Egylet november hó 3-án és 24-én tartja ezévi versenyeit. November hó 3-án verseny „a Bács-Bodrogmegyei Agarász-Egylet” vándordíjáért (2500 korona értékben). Védő: Fernbach Károly. November hó 24-én „a Bács-Bodrogmegyei Agarász-Egylet” billikomversenye. I. díj 1000 korona értékben; II. díj ezüst serleg. Nevezések a titkár czimére Szabadkára küldendők nov. 2-án éjjeli 12 óráig, illetőleg november 23-án éjjeli 12 óráig. A versenyeken a Bács-Bodrog-vármegyei Agarász-Egylet versenyszabályai a mérvadók.

VEGYESEK.

A lovagias kakas. Már nem egyszer voltam szemtanuja egy-egy jelenetnek, mely baromfikirályunk, a kakas bátorságáról, elszántságáról tanuskodik; de hogy pl. egy tyúkanyó miatt saját életét kockázza tegye, nem hittem volna. A napokban történt, hogy átsétáltam a szomszéd faluba. A község mentén elterülő pázsiton vezetett át utam. Egyszerre éktelen csipogást, ordítást hallok. Vajjon honnan jó ez a lárma? ... Ah! ... nini, ... amott a bokor mellett ... hogy tépik egymást! Egy — valószínűleg üres gyomru — szárnyas tolvaj élethalálharczba keveredett a falu valamelyik kotlásával. (Az lehetett, mert nem messze a küzdőktől megrémült kis csibék szaladgáltak.) A küzdelem — úgy látszott — hamarosan véget ér, mert tyúkanyónk mindinkább lezorult a harcztérről s megritkított, véres tollazatából nem kis erővesztésre lehetett következtetni. Szegény kotlás, hogy jajgat ... menekülni szeretne. Annyira megsajnáltam, hogy már-már segítségére siettem, midőn hirtelen — mintegy ab auris decidens — egy délezeg kakas rontott a viaskodókhoz. A kocka meg-

fordult. A hóját — én legalább erősen hajlott csőrével — annak néztem — a hirtelen támadás meghátráltatta, ami a derék „gallus“ bátorságát természetesen növelte. A kötél ezalatt — illa berek, nádak erek — odább állt... Hogy csattognak szárnyaik... A héja majd ügyesen kimért szárnyesapásokkal, majd meg csőrével igyekezett a kakas álláspontját megingatni; de taktikája az egyszer cserben hagyta, mert a kakas oly könnyedén ugrált át ellenségén, hogy két ízben is egyenesen a hátán termett, onnan osztogatva egy-egy jól irányzott csörvágást; karmai is aligha mondták fel a szolgálatot, mert csak úgy hullottak a tollak a héja hátáról. Fölötte érdekes kezdett lenni a dolog, már alig vártam, hogy vajjon melyiké lesz a győzelem. Sajnos, nem tudhattam meg, mert valami öreg néni, ki épen arra járt, sóprűjével, vagy más nem is tudom mivel, hadonászott s véget vetett ennek az érdekes látványosságnak. A kakas a többi aprómarha közé sietett, talán hogy hódolatokat fogadja, a héja meg, — ha nem is száraz bőrrel — tovább folytatta légi útját, mintha röstelne továbbra is ott maradni, ahol ilyen kudarcot vallott ő, a gyakorlott tollfosztó!

Steinwaller Ödön.

A liba panasza. Van egy fiatal rókám, olyan sunyi, mint a többi más. A szelidítés minden iskoláján keresztül ment, még sem fogott rajta semmi. Rossz kedvében épen úgy megkapja kezemet, mint az első napon. Buta tétlenségre van kárhoztatva, egész napon kutyá módjára hever ketreczében. Azonban mindenre figyel, ami körülötte történik; ha majorságot lát, a kíváncsiát úgy fejezi ki, hogy nyelvvel körülnyalja az ajakát. Néha-néha akad egy-egy repülő szárnyas, amelyet észrevesz, ilyenkor mintha csettintene is a nyelvvel: be jó volna! Nem régen egy lúd volt kíváncsi, hogy mi is van a ketreczében. Körül is sétálta a ketreczet, be-bekandikált, mondott egy-két szót libanyelven, hogy mit, nem értettem. A ketrecz lécein mindig akad egy pár dongólógy, vonzza őket a hús, meg a rókaszag. A légy csendesen sütkérezett jókedvében, vagy talán unalmában, még összefente a hátsó lábait is, mint ahogy a légyhez illik. Meglátta ezt a liba, gondolta, jó falat, neki is vág a csőrével, de nem találja, talán azért, mert félszemmel tartotta a rókát; elég az, hogy a légy el volt hibázva, de a liba megfogva. Megfogta a róka, nem is épen a csőre végénél, de nem is a tövén, talán a közepén. Lett riadalom. A liba hátra vetette magát, erőlködött; nem lehet. A szárnyaival is segített, verdeste a ketrecz falát, panaszkodott is, de sok szó a torkán forradt. Lehet, hogy szárnyainak vágásai mentették meg a libát, mert ilyenkor a róka behúnyta szemét, pedig nem volt miért, mert nem érthette a csapás, de ez már szokás mindnyájunknál ilyenkor szemet húnyni. Örömgárogás kísérte a veszedelmes szabadulást, el is ódalgott a liba, ment a többihez. Kettő épen útjában volt, ezekhez ment, kinyújtotta a nyakát s mondott sokat, nagyon sokat. Egy darabig hallgatták türelemmel, az egyik meg vissza is felelt megnyugtatólag; a másik kis idő múlva olyant mondott, ami a rókafogta libának sehogyan sem tetszett, talán azt: úgy kell neked, miért nem vigyázol! Elég az, hogy a pörüljárt liba szörnyen megharagudott, annyira, hogy nekirontott kárörvendő társának, üldözte, futott utána, ahogy csak bírt; az üldözött liba meg-megfordult s ismét mondott valamit, lehet, hogy nagyon esúnyát, amire az üldöző jobban nekirugaszkodott és végre is megfogta s alaposan elkontyolta, mert épen kontyos liba volt; a szép kontytollak ott a földön heverték. Kölesönösen még szidták egymást, azután az egyik jobbra, a másik balra ment. A megtépázott elment társaihoz, valamit szólt libanyelven; látszólag mindegyik részvétellel volt, csak egy tarka nem, ez is kontyos vala. Ez örvendett, szívből örvendett, mert észrevette, hogy a másiknak a díszes kontya hiányzik (ha ugyan észrevette, én legalább azt hiszem), kinyújtotta a nyakát először szaporán, majd lassan, azután hangosan mondott valamit. A hangos mondásra egybegyűltek a többiek is, mindenik gyorsan, szaporán szólt, majd körülzsiszegték, meg-megnézték s kiki elment dolga után.

B. P.

Tarka vakondok. A békés-esabai „Rudolf-gymnasium“ a közelmúlt napokban egy a chlorochroismus jeleit magán viselő vakondoknak jutott birtokába. Tekintve, hogy az ily színberáció a jelzett állatfajokon ritkábban jön elő, érdemesnek tartom rövid leírását közölni. Prémje normális színezetét csak két

szimmetrikus folt alakjában tartotta meg. Az egyik fekete folt törzse közepén mintegy 3 eznyi széles és hasa közepe felé szűkülő gyűrűs formájú. Az utóbbi alsó háta közepén széles ékalakban húzódik a végbélnyílás alá s zárt végével a gyűrűs folttal érintkezik. Testének többi része halványzürke, csupán a fül s torok tájékán látható némi rozsdasárga árnyalat. Ezen az abnormis színezetű vakondokon a szabályos zürke s fekete foltok minden színátfolyás nélkül a legelésebben határolódnak el, mi külseje érdekelttségét csak növeli.

Tarján Tibor.

Fecske-fióka szeptember végén. Az önfeláldozó madárszülő gondozás s fajfentartás kitartó munkájának egy kiváló élő példája az a házi fecske-pár (Chelidon urbica), mely Kolozsvár egyik nagy épületének erkélye alatt ily későn teljes odaadással neveli még gyöngye fiókáit. Minő szeretet ez, mely nem engedi megérteni a hűvös őszi szellő elköltözésre intő szavát, mely fészkebe rejti őt búcsúzó társainak csalogató szólásai elől. Most, mikor nagyrésze társainak már talán a Földközi tenger is átrepülte, csupán egy-egy elkésett, magasan lakó csapat tűnik olykor fel, gond szállja meg a kis család iránt a szemlélőt. Vajjon szereznek-e elég erőt, hogy megtehessék a nagy utat; vagy nem-e lesz mostoha irántuk a csalfa ősz?... Kolozsvár, 1901. szept. 23.

Tarján Tibor.

Verébtenyésztés. Olaszhon északi részében a verebeket újabb időben rendszeresen tenyésztik, még pedig oly módon, hogy azáltal a gazdaságra nemcsak semmi kár, de sőt jelentékeny haszon háramlik. Köztudomású dolog, hogy a verebek fiókáikat kizárólag rovarokkal, nevezetesen hernyókkal táplálják s csak a kinőtt verebek táplálkoznak magvakkal; — továbbá, hogy a verebek épen akkor legizletesebbek, midőn tökéletesen kifejlődve fészkeiket elhagyják s szárnyra kelnek. Olaszthonban tehát a kertekben és falusi udvarokon, a galambházakhoz hasonló verébházakat állítanak fel, melyekbe a verebek szívesen megfészkelik magukat, a kinőtt verébfakat azután a gazda kifogdossa s piacra szállítja. Ily eljárás kettős nyereséggel jár: az egyiket a kinőtt verébfak szolgáltatták, a másikat pedig az anyaverebek, melyek a fákat a kártékony hernyóktól megtisztítják. Magától értetődik, hogy ezeket a félig-meddig szelidített állapotban levő verebeket télen át rendszeres etetik. *Kormoranus.*

Szerkesztői üzenetek.

F. L. Igenis, a jövő évben tartandó amerikai (filadelfiai) vadászati kiállításon részt fog venni intézetünk, amennyiben erre a kiállítási bizottságtól egyenes felszólítást kaptunk. Mintegy 500 madarat s hazánk összes nagy és középvadait állítjuk ki.

N. K. A szarvasbögés már kezdetét vette s máris sok szép trófea érkezett laboratóriumunkba kikészítés végett. A szarvas vagy őzet egészben is preparáljuk, avagy kívánatra az agancstrófeákat tablettára helyezzük. Az agancsok feldolgozására új, igen tetszetős módszerünk van.

Többször díjazott s direktre Lawerack tenyésztéséből leszármazott angol setter kantól s öt l-ső, két ll-ik s három fiszteletdíjat (úgy is, mint a kiállítás legszebb settere) nyert, — eredetileg herczeg Solm-fele tenyésztésű setter nőtényűtől, — 4 drb. 2 hónapos, erős, pompás kölyök darabonként 60 frt árban eladó. Páratlan pedigreejök velök adatik. Craus Géza, Nagy-Sink, Erdély. Ugyanitt jó tacsok is kaphatók. 2—2

Bekötési táblák „A Természet“-hez, valamint külön a „Halászat“-hoz is világos- és sötétzöld színben megrendelhetők intézetünkben. Darabjuk — igen szép kiállításban — két korona.

„A TERMÉSZET“ szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.

Nyomatott Wesselényi Géza könyvnyomdájában Budapest, II., Zsigmond-utca 11—15.